

Briuselis, 2016 02 09
C(2016) 774 final

KOMISIJOS NUOMONĖ

2016 02 09

teikiama pagal Reglamentą (ES) Nr. 994/2010, dėl Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos Europos Komisijai pateikto prevencinio veikslių plano ir ekstremalių situacijų valdymo plano

KOMISIJOS NUOMONĖ

2016 02 09

teikiama pagal Reglamentą (ES) Nr. 994/2010, dėl Lietuvos Respublikos kompetentingos institucijos Europos Komisijai pateikto prevencinio veikslių plano ir ekstremalių situacijų valdymo plano

1. PROCEDŪRA

Reglamento (ES) Nr. 994/2010 (toliau – reglamentas) 4 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija parengtų prevencinį veikslių planą (toliau – PVP) ir ekstremalių situacijų valdymo planą (toliau – ESVP, kartu – planai). Pagal reglamento 5 straipsnio 4 dalį ir 10 straipsnio 2 dalį planai turi būti atnaujinami kas dvejus metus, nebent dėl susidariusių aplinkybių tai daryti reikėtų dažniau.

Planai (taip pat atnaujinami planai) turi būti grindžiami nacionaliniu rizikos vertinimu, kurį remdamasi reglamento 9 straipsniu kiekviena kompetentinga institucija turi patvirtinti ir pateikti Komisijai prieš priimdama planus. Atliekant rizikos vertinimą, būtina visapusiškai įvertinti valstybėje narėje dujų tiekimo saugumui kylančią riziką, remiantis bendrais elementais, kurie, be kita ko, apima išskirtinai didelio dujų poreikio ir tiekimo sutrikimo scenarijus. Rizikos vertinimas pirmą kartą turi būti atnaujinamas ne vėliau kaip per 18 mėnesių po planų priėmimo.

2015 m. vasario 15 d. Lietuvos kompetentinga institucija, Energetikos ministerija, vadovaudamasi reglamento 9 straipsniu, pateikė Komisijai atnaujintą rizikos vertinimą.

2015 m. vasario 15 d. Lietuvos kompetentinga institucija Komisijai pateikė atnaujintą prevencinį veikslių planą ir atnaujintą ekstremalių situacijų valdymo planą.

Komisija mano, kad pastabas dėl atnaujintų planų tikslinga pateikti laikantis tos pačios procedūros ir taikant tuos pačius vertinimo kriterijus, kurie nustatyti reglamento 4 straipsnio 6 dalyje pirminiams planams.

Įvertinusi atnaujintus planus, remdamasi reglamento 4 straipsnio 6 dalies b punkto i–iii papunkčiuose išdėstytais kriterijais, ir pateikusi savo pagrindines išvadas Dujų koordinavimo grupei 2015 m. sausio 28 d., 2015 m. gegužės 4 d. ir 2015 m. rugsėjo 22 d., Komisija teikia toliau nurodytas pastabas dėl planų.

2. KOMISIJOS TEIKIAMAS PLANŲ VERTINIMAS

Planai, kuriuos pateikė Lietuvos kompetentinga institucija, yra daugeliu aspektų išsamūs ir visapusiški. Komisija ypač teigiamai vertina tai, kad išsamiai apibūdintas rizikos vertinimas, išanalizuotos galimos kliūtys ir apibūdinti reikalingi infrastruktūros projektai. Tačiau Komisija mano, kad kai kurie planų elementai neatitinka reglamento reikalavimų.

2.1. Prevencinis veikslių planas

Saugomų vartotojų sąvokos apibrėžtis ir tiekimo standartas

Reglamento 2 straipsnio 1 punkte tam tikros dujų vartotojų grupės apibrėžiamos kaip „saugomi vartotojai“, taikant kiekybinius apribojimus tam tikrų kategorijų vartotojams. Nors saugomais vartotojais laikomi visi buitiniai vartotojai, prijungti prie dujų skirstymo tinklo, reglamentu valstybėms narėms leidžiama į apibrėžtį įtraukti ir kitų kategorijų vartotojus, tačiau turi būti laikomasi tam tikrų sąlygų. Visų pirma, reglamento 2 straipsnio 1 punkto a papunktyje numatyta, kad saugomais vartotojais gali būti laikomos mažosios ir vidutinės įmonės, prijungtos prie dujų skirstymo tinklo, ir svarbiausias socialines paslaugas teikiantys vartotojai, prijungti prie dujų skirstymo ar perdavimo tinklo, jei taip nusprendžia valstybė narė, tačiau tik tuo atveju, kai jų dujų suvartojimas nesudaro daugiau nei 20 proc. galutinio dujų suvartojimo. Reglamento 8 straipsnio 1 dalyje reikalaujama užtikrinti dujų tiekimą saugomiems vartotojams tam tikrais minimalios trukmės laikotarpiais, susidarius išskirtinai dideliu dujų poreikiui arba sutrikus tiekimui¹, – vadinamąjį tiekimo standartą. Prevenciniame veiksmų plane (PVP) pagal reglamento 5 straipsnio 1 dalies b punktą turi būti nurodytos „priemonės, kiekiai, pajėgumai ir laikas, kurių reikia [...] tiekimo standartams įgyvendinti“.

Lietuvos PVP nurodomas Gamtinių dujų tiekimo patikimumo užtikrinimo priemonių aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2008 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 163, kuriame apibrėžiami saugomi vartotojai (pažeidžiami vartotojai). Remiantis šia apibrėžtimi, saugomi vartotojai – visi buitiniai vartotojai, taip pat nebutiniai vartotojai, kurie per metus suvartoja iki 20 000 m³ dujų.

Kadangi į PVP įtrauktų saugomų nebutinių vartotojų kategorijos neapibūdintos, neįmanoma įvertinti, ar 2 straipsnio 1 punkte pateikta apibrėžtis apima visus saugomus nebutinius vartotojus. Be to, kadangi PVP trūksta duomenų, neįmanoma įvertinti, kiek procentų galutinio dujų suvartojimo sudaro saugomų nebutinių vartotojų dujų suvartojimas ir ar paisoma 2 straipsnio 1 punkte nustatytos ribos. Lietuvos kompetentingos institucijos pateiktame PVP taip pat nepateiktas dujų kiekių ir pajėgumų, kurių reikia tiekimo standartui įgyvendinti, aprašas.

Komisija mano, kad Lietuvos PVP turėtų būti papildytas, nurodant kiekius ir pajėgumus, kurių reikia tiekimo standartui užtikrinti. Taip pat reikėtų išsamesnės informacijos apie saugomų nebutinių vartotojų kategorijas ir apie jų vartojimo lygius.

Įpareigojimas sukaupti ir laikyti dujų atsargas

PVP pateikiama informacija apie tiekėjams, kurie tiekia dujas saugomiems vartotojams, nustatytus įpareigojimus sukaupti ir laikyti dujų atsargas. Be to, PVP nurodoma, kad ir nesaugomi vartotojai turėtų pasirinkti dujų atsargų kaupimo metodą, ir išvardijamos įvairios galimybės. Toks papildomas įpareigojimas kaupti dujų atsargas viršija 8 straipsnio 1 dalyje nustatytą tiekimo standartą. Griežtesnis tiekimo standartas gali būti taikomas tik dujų tiekimo saugumo sumetimais ir turi atitikti sąlygas, nustatytas reglamento 8 straipsnio 2 dalyje. Komisija Lietuvai primena, jog reikia užtikrinti, kad minėti įpareigojimai kaupti ir laikyti dujų atsargas atitiktų visus reglamento 8 straipsnio 2 dalies reikalavimus ir visų pirma nederamai neiškraipytų konkurencijos (tiek dujų tiekimo, tiek jų saugojimo rinkoje), taip pat pernelyg netrikdytų dujų vidaus rinkos veikimo arba neturėtų neigiamo poveikio bet kurios kitos valstybės narės galimybei tiekti dujas savo saugomiems vartotojams nacionalinio, regioninio ar Sąjungos masto ekstremaliosios situacijos atveju. Komisija ragina Lietuvos kompetentingą instituciją atidžiai įvertinti įpareigojimą kaupti ir laikyti dujų atsargas, atsižvelgiant į reglamento 8 straipsnio 2 dalį, ir užtikrinti, kad jis atitiktų joje nustatytus reikalavimus.

¹ Žr. reglamento 8 straipsnio 1 dalį (dėl tiekimo standarto ir konkrečių scenarijų) ir 2 straipsnio 1 punktą (dėl saugomų vartotojų apibrėžties).

2.2. Ekstremalių situacijų valdymo planas

Priemonės, kurių turi būti imtasi ekstremalios situacijos atveju

Pagal 10 straipsnio 1 dalies f punktą ekstremalių situacijų valdymo plane (ESVP) turėtų būti „nustatomos išsamios procedūros ir priemonės, kurių reikia laikytis kilus kiekvieno lygio krizei, taip pat nustatomos atitinkamos informacijos perdavimo sistemos“. Pagal 10 straipsnio 1 dalies i punktą ESPV turi būti „nurodomas ne rinka grindžiamų priemonių, ypač III priede išvardytų priemonių, kurias planuojama taikyti arba kurios bus įgyvendinamos susidarius ekstremalaus lygio situacijai, indėlis; įvertinama būtinybė taikyti tokias ne rinka grindžiamas priemones siekiant įveikti krizę, įvertinamas jų poveikis ir apibrėžiamos jų įgyvendinimo procedūros, [...]“.

Lietuvos kompetentingos institucijos pateiktame ESVP nurodytos tam tikros priemonės, taikytinos tuo atveju, kai paskelbiama ekstremalioji situacija. Tačiau apie kai kurias priemones pateiktos informacijos nepakanka, kad būtų galima suprasti, kaip jos veiktų praktiškai, ir tuo remiantis įvertinti būtinybę taikyti ne rinka grindžiamas priemones siekiant įveikti krizę bei įvertinti jų poveikį, kaip reikalaujama pagal reglamento 10 straipsnio 1 dalies f ir i punktus. Visų pirma neaišku, kokiais atvejais ir koku būdu reikėtų įšaldyti energijos išteklių kainas siekiant susidoroti su ekstremaliąja situacija.

Komisija mano, kad kiekvienai iš šių priemonių pagrįsti ESVP būtina jas išsamiau apibūdinti ir įvertinti jų poveikį.

2.3. Kitos pastabos

Be pirmiau išdėstytų pastabų, Komisija norėtų atkreipti Lietuvos kompetentingos institucijos dėmesį į kai kuriuos kitus pateiktų planų elementus, kurie nekelia teisinių abejonių dėl jų suderinamumo su 4 straipsnio 6 dalies b punkto i–iii papunkčiais, tačiau gali praversti kompetentingai institucijai atliekant planų pakeitimus ateityje.

- ESVP nenustatytos priemonės ir veiksmai, siekiant sumažinti galimą dujų tiekimo sutrikimo poveikį centralizuotam šildymui (žr. 10 straipsnio 1 dalies e punktą), ir nenurodoma, kodėl tokių priemonių ir veiksmų nereikėtų nustatyti.
- Planuose turėtų būti aiškiai nurodoma, ar planų projektais buvo keičiamasi su kaimyninėmis valstybėmis narėmis.
- Komisija Lietuvai primena, kad jei investicijos į būsimą infrastruktūrą (pvz., jungtys su Lenkija ir Latvija), nurodytos PVP 50, 51 ir 53 punktuose ir 6 lentelėje, finansuojamos iš valstybės išteklių, jos gali būti laikomos valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (jei atitinka ir kitas joje nustatytas sąlygas) ir apie jas (jei jos dar nepatvirtintos) reikia pranešti Komisijai pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį, nebent joms taikomas Bendrasis bendrosios išimties reglamentas².
- PVP 54 ir 55 punktuose, siekiant spręsti energijos tiekimo saugumo klausimą, Lietuvoje skatinamos į naudotojus orientuotos piniginės priemonės. Komisija Lietuvai primena, kad jei tokioms priemonėms reikia valstybės išteklių ir jomis suteikiamas ekonominis pranašumas, kurio nebūtų galima įgyti rinkos sąlygomis, jos

² 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1–78).

gali būti laikomos valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį ir apie jas reikia pranešti Komisijai.

3. IŠVADA

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, ir atsižvelgdama į reglamento 4 straipsnio 6 dalies b punkto ii papunktį, Komisija daro išvadą, kad kai kurie atnaujintų planų elementai neatitinka tam tikrų reglamento nuostatų.

Komisija ragina Lietuvos kompetentingą instituciją iš dalies pakeisti planus, deramai atsižvelgiant į šioje Komisijos nuomonėje išreikštą susirūpinimą.

Šioje nuomonėje pateiktas Komisijos vertinimas nedaro poveikio jokiai pozicijai, kurios ji gali laikytis Lietuvos atžvilgiu dėl nacionalinių priemonių suderinamumo su ES teisės aktais, įskaitant atvejus, kai vykdoma pažeidimų nagrinėjimo procedūra.

Komisija šią nuomonę paskelbs viešai. Komisija nemano, kad joje pateikta informacija yra konfidenciali, visų pirma dėl to, kad ji susijusi viešai prieinamais dokumentais. Prašome Lietuvos kompetentingą instituciją, gavus nuomonę, per penkias darbo dienas informuoti Komisiją, ar nuomonėje yra neskelbtinos komercinės informacijos, kurios konfidencialumą reikia užtikrinti.

Priimta Briuselyje, 2016 02 09

Komisijos vardu
Miguel ARIAS CAÑETE
Komisijos narys

